

Toimielinpäätösten ennakkovaikutusten arvioinnin malli

Kunnanhallitus 12.08.2024 § 160
623/00.01.03/2024

Valmistelijat hallintojohtaja Riina Kivistö, hallintopäällikkö Riku Rekonen, johdon erityisavustaja Tuulia Rinne, hallintosihteeri Emma Tammelin

Päätösten ennakkoarvioinnin tavoitteena on jäsentää ja selventää valmistelu- ja päätöksentekotilannetta. Ennakkoarvioinnissa valmistelija kuvaa päätösehdotuksen myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja päätökselle. Tällöin päätöksen valmistelutekstistä ilmenee selkeästi päätösesityksen perustelut ja eri ratkaisuvaihtoehtojen edut ja haitat. (Kuntaliitto 2011.)

Lempäälässä vaikutustenarviointia koskeva valtuustoaloite ”Kirjallinen vaikutustenarviointi päätöksentekoon julkiseksi” jätettiin vuonna 2021 (KV 29.9.2021 § 87) ja siihen vastattiin keväällä 2022 (KV 25.5.2022 § 31). Valtuustoaloitteessa esitetään, että luottamushenkilöiden päätöksenteon tueksi laadittaisiin kirjallinen vaikutustenarviointi niistä asioista, joihin esitetyllä päätöksellä on suora tai epäsuora vaikutus. Valtuustoaloitteessa esitetään, että päätökset tulisi perustella siten, että myös jälkikäteen on ymmärrettävissä, mihin tilanne- ja toimintaympäristöarvioon päätökset ovat perustuneet.

Valtuustoaloitteen vastauksessa todetaan, että Lempäälässä otetaan käyttöön vaikutustenarviointi ja että siihen liittyvä ohjeistus valmistellaan kunnanhallituksen ohjaamana. Vastauksessa tarkennetaan, että politiikan olisi ohjattava vaikutustenarvioinnin käyttöä, suuntaa ja raportointitapaa mm. seuraavasti:

- 1) milloin vaikutuksenarviointi tehdään,
- 2) mitkä ovat tarkemmin ne kysymykset, joihin halutaan vastaus osana valmistelua ja
- 3) missä muodossa vaikutustenarviointi tehdään

Hallinto toimeenpanee politiikan linjaukset huolehtimalla, että 1) valittua raportointitapaa noudatetaan ja että 2) vaikutustenarvioinnin osaamista kehitetään.

Tällä päätöksellä kunnanhallitus päättää Lempäälässä käyttöön otettavasta päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin mallista (ts. ennakkovaikutusten arvioinnin malli).

Suppea ja laaja vaikutusten arviointi

Lempäälän ennakkovaikutusten arvioinnin malli ehdotetaan jaettavaksi kahteen erityyppiseen vaikutustenarviointiin: suppeaan, joka vastaa valtuustoaloitteen mukaista tahtotilaa sekä laajaan, joka vastaa yleistä näkemystä ennakkovaikutusten arvioinnista (Kuntaliitto, THL jne).

Päätökset tulee aina valmistella huolellisesti. Hallintolain 45 §:n mukaan päätös on perusteltava ja perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun. Suppeassa vaikutusten arvioinnissa näitä perusteluja laajennettaisiin siten, että valmistelutekstistä kävisi ilmi ennalta määrätyistä näkökulmista tarkastellut vaikutukset. Valmistelutekstistä kävisi ilmi sekä myönteisenä että kielteisenä pidetyt

vaikutukset. Lisäksi suppeassa vaikutusten arvioinnissa kuten päätösvalmistelussa yleensä, tulee arvioida, miten päätös toteuttaa kuntastrategiaa.

	Suppea vaikutusten arviointi	Laaja vaikutusten arviointi
1) Sovellettavat päätökset	Kaikki toimielinpäätökset	Välittömästi kuntalaisten palveluihin vaikuttavat päätökset, merkittävät rakenteelliset muutokset
2) Näkökulmat	Kuntastrategia, talous, henkilöstö, muut vapaavalintaiset näkökulmat	Kuntastrategia, talous, henkilöstö, kuntalaiset, lapset, ympäristö, yritykset ja työllisyys
3) Muoto	Kirjalliset perustelut osana päätöksen valmistelutekstiä	Erillinen, määrämuotoinen päätöksen liite (taulukko)
4) Vaihtoehdot	Arvioidaan vain yhden päätösesityksen vaikutukset	Arvioidaan useampaa eri vaihtoehtoa

Laajassa vaikutustenarvioinnissa päätöksen vaikutuksia arvioidaan useammasta eri näkökulmasta ja syvemmällä laatutasolla. Laaja vaikutustenarviointi raportoidaan omaan määrämuotoiseen liitteeseen. Liite ohjaa valmistelijaa tai valmistelijaryhmää vastaamaan mallin mukaisesti näkökulmiin ja tuottamaan vaihtoehtoisia päätösesityksiä.

Toimintamallin valmistelu ja käyttöönotto

Toimintamallin valmistelussa on osallistettu toimielimiä ja selvitetty, minkä päätösten osalta vaikutustenarviointi on kaikista hyödyllisintä. Toimielinten kommentit on huomioitu valmistellussa toimintamallissa. Lisäksi toimintamallia on kokeiltu kunnan sopeutusohjelmaan (KV 24.4.2024 § 24) valmisteltujen sopeutustoimien vaikutusten arvioinnissa, ja se on todettu toimivaksi tavaksi tuottaa tietoa päätöksentekijöille ja kuntalaisille.

Toimintamallin virallinen käyttöönotto tapahtuu syyskuussa 2024.

Toimivalta: hallintosäännön 5 luvun 1 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa palvelutoimintojen kehittämisestä ja yhteensovittamisesta. Päätösten vaikutustenarviointi liittyy kaikkiin kunnan toimintoihin ja toimielimiin, joten vaikutustenarvioinnin yleinen ohjeistus tulee valmistella kunnanhallituksen ohjaamana.

Lähteet: Sundquist, S., & Oulasvirta, L. (2011). Vaikutusten ennakoarviointi kunnallisessa päätöksenteossa. Suomen Kuntaliitto.

Lisätietoja hallintojohtaja Riina Kivistö, puh. 040 133 7485

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää hyväksyä liitteenä olevan toimielinpäätösten ennakkovaikutusten arvioinnin mallin. Kunnanhallitus päättää, että ennakkovaikutusten arvioinnin mallia aletaan noudattaa syyskuussa 2024.
Päätös	Kunnanhallitus päätti hyväksyä liitteenä olevan toimielinpäätösten ennakkovaikutusten arvioinnin mallin. Kunnanhallitus päätti, että ennakkovaikutusten arvioinnin mallia aletaan noudattaa syyskuussa 2024.
Tiedoksi	hallintoprosessi, johtoryhmä